

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС

З обранням курсу на інтеграцію до ЄС актуалізувалася необхідність дослідження проблематики модернізації податкової політики в Україні в контексті євроінтеграційних завдань і пріоритетів, а ухвалення Угоди про асоціацію між нашою державою і ЄС посилило науковий інтерес до цього питання. Крім того, особливо за сучасних невизначеності щодо подальшого розвитку світової економіки і поширення кризових явищ у розвитку економіки України доцільно вивчати досвід застосування податкових механізмів країн ЄС, котрі виявилися ефективними за схожих до українських соціально-економічних та інституціональних умов.[1]

Проблеми формування та реалізації податкової політики в Україні, розвиток податкової гармонізації та оподаткування у країнах ЄС, можливості запозичення європейського досвіду податкових реформ нашою державою висвітлювалися у працях таких вчених-економістів як І. Алексеев, В. Андрущенко, В. Валігура, З. Варналій, В. Вишневський, О. Данілов, Т. Єфименко, Ю. Іванов, А. Крисоватий, В. Кудряшов, С. Лондар, І. Луніна, В. Мельник, Л. Олейнікова, К. Павлюк, А. Соколовська, О. Тимченко, В. Федосов, К. Швабій, С. Юрій та інших.

Згідно з нашим баченням, податкова політика ЄС – це діяльність наднаціональних органів і країн ЄС щодо формування спільної законодавчої бази з питань оподаткування, запровадження інших скоординованих податкових заходів, обов'язкових для виконання, а також надання рекомендацій для заохочення до певних змін в національних інструментах оподаткування з метою забезпечення досягнення перспективних цілей і виконання поточних завдань функціонування інтеграційного утворення шляхом коригування перерозподільних механізмів його учасників.

Податкова політика ЄС реалізується шляхом податкової гармонізації (у разі згоди всіх його країн-членів) й інших форм податкової координації і спрямована на модифікації національних податкових механізмів з метою запобігання недобросовісній податковій конкуренції та забезпечення бажаного для інтеграційного утворення руху в напрямі конвергенції оподаткування (забезпечення і заохочення «конструктивних» та недопущення «деструктивних» змін в національних інструментах оподаткування для досягнення зрушень у розвитку інтеграції та соціально-економічному розвитку її учасників). Формування податкової політики ЄС є мистецтвом збалансування часто суперечливих національних інтересів і дає змогу справляти певний дисциплінуючий вплив на податкову політику країн ЄС, котрі «приділяють недостатньо уваги» удосконаленню своїх перерозподільних механізмів. [2].

Для України, як і для країн – членів ЄС, актуальним є удосконалення податкової складової забезпечення збалансованості державних фінансів одночасно з розширенням сфери застосування «фіскально безпечних» податкових інструментів заохочення підприємництва. Тому для поліпшення динаміки економічного розвитку нашої держави і досягнення зрушень щодо втілення її інтеграційних намірів потрібно не стільки знижувати рівень оподаткування, стільки здійснювати перерозподіл податкового навантаження на економіку і оптимізувати обсяги, структуру і джерела фінансування видатків держави.

Податкова політика в Україні має ґрунтуватися на основі поступової імплементації в нашій державі податкових механізмів країн ЄС (розширення сфери застосування зниженої ставки ПДВ, посилення прогресії в оподаткуванні доходів фізичних осіб, підвищення ставки єдиного соціального внеску для працівників зі зрушеннями в економічному розвитку і детінізації економіки), внесення змін до Податкового кодексу згідно з Угодою про асоціацію з ЄС (в частині ПДВ та специфічних акцизів), забезпечення надійної фінансової бази функціонування держави (за рахунок посилення фіскальних позицій податків на споживання

та майно і обмеження ухилення від оподаткування) одночасно зі створенням умов для зростання ВВП (шляхом зниження податкового навантаження на економіку в цілому та на інвестування у виробництво зокрема).

Ухвалені в 2014-2015 рр. закони стосовно внесення змін до Податкового кодексу передбачають коригування податкових механізмів нашої держави, яке в цілому відповідає новітнім тенденціям податкового реформування у країнах ЄС, що реалізують стратегію фіскальної консолідації.

Утім, Україні потрібна подальша податкова реформа, в ході якої найближчим часом необхідно зробити наголос, зокрема, на:

- посиленні контролю за наданням податкових пільг на базі запровадження системи моніторингу за їх ефективністю і скасуванні неефективних пільг;

- коригуванні механізму справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, шляхом введення вищих ставок оподаткування для дорогої нерухомості як практичного втілення ідеї підвищення податкової справедливості на основі «включення» до податкової системи податку «на багатство»;

- введенні непрямих методів контролю за доходами громадян на основі їх співставлення з витратами та інших заходів щодо удосконалення податкового адміністрування для обмеження зловживань при справлянні податку на доходи фізичних осіб, податку на прибуток, ПДВ й акцизного податку.

Після подолання значного «фіскального розриву» Україні слід запровадити низку податкових заходів стимулюючого спрямування, серед яких:

- введення інвестиційних податкових пільг за принципом «пільги в обмін на обов'язкову реалізацію інвестиційних проектів»;

- поетапне зниження ставки єдиного соціального внеску для роботодавців до кінцевого рівня, не нижчого відповідної середньої ставки соціальних платежів у постсоціалістичних країнах ЄС, другий і подальші етапи якого залежатимуть від того, яким буде фіскальний ефект від початкового зниження ставки. [1]

Для уникнення боргової кризи та потреби подальшої жорсткої фіскальної консолідації в Україні насамперед необхідно: переглянути граничні межі частки державного боргу у ВВП; коригувати податкову політику залежно від можливостей державного запозичення; використовувати держані позики для фінансування видатків бюджету економічного спрямування; змінити підхід до відбору об'єктів державного капіталовкладення; зменшувати поточні видатки держави у разі браку доходів зведеного бюджету і надходжень до державних соціальних фондів для їх фінансування; підвищувати ефективність використання акумульованих державою коштів. [3].

Важливою складовою успішної реалізації податкової реформи в Україні також є її доповнення іншими важливими реформами (боротьбою з корупцією, дерегуляцією, децентралізацією, оптимізацією і підвищенням ефективності функціонування державного сектору економіки тощо), більшість яких передбачена Угодою про асоціацію з ЄС.

Література:

1. Кошук Т.В. Податкова політика в контексті стратегії інтеграції України до ЄС [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Кошук Тетяна Василівна ; Держ. навч.-наук. установа "Акад. фінанс. упр.". - Київ, 2015. - 21 с.

2. Крисоватий А.І. Теоретико-організаційні домінанти та практика реалізації податкової політики в Україні: монографія / А.І. Крисоватий. – Тернопіль: Карт-бланш, 2005. – 371 с.

3. Соколовська А.М. Формування податкової політики в умовах невизначеності / А.М. Соколовська // Фінанси України. – 2012. – №11. – С. 44 - 51.